

PSYCHOLOGIE VE ŠKOLNÍ PRAXI - SEMINÁŘ

Mentální mapy

Úvodem

- Co jsou to mentální mapy?
- Máte s nimi nějakou zkušenost?

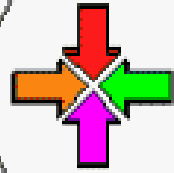
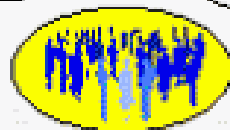
-
- Dají se nějak využít ve výuce?

V psychologii a dalších vědách o člověku – různé významy

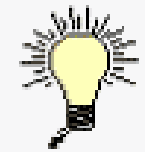
- např:
  - ▣ Postup v rámci metodologie
  - ▣ Výzkumná strategie v kvalitativním výzkumu prostředí
    - Etnometodologie
  - ▣ Metoda zaměřená na lepší zapamatování učiva
    - (v rámci pedagogické psychologie či oborových didaktik)

Postup v rámci metodologie (Trochim, 2007)

- ▣ příprava
- ▣ generování nápadů
- ▣ strukturace
- ▣ reprezentování (výpočty)
- ▣ interpretace
- ▣ utilizace

1. Prepare Project
 ...focus
 ...participants
 ...schedule

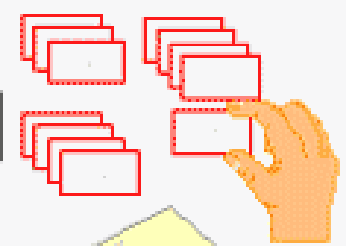

- 1. Offer good examples.
- 2. Highlight.
- 3. Don't look busy.
- 4. Try to focus.
- 5. Stay in the area.
- 6. Try to organize.

2. Generate Ideas

**Steps
 in
 Concept
 Mapping**

3. Structure Ideas
 - sort
 - rate

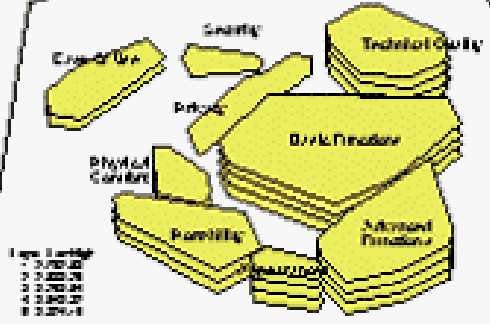
4. Compute Maps
 ...multidimensional scaling
 ...cluster analysis

5. Interpret Maps

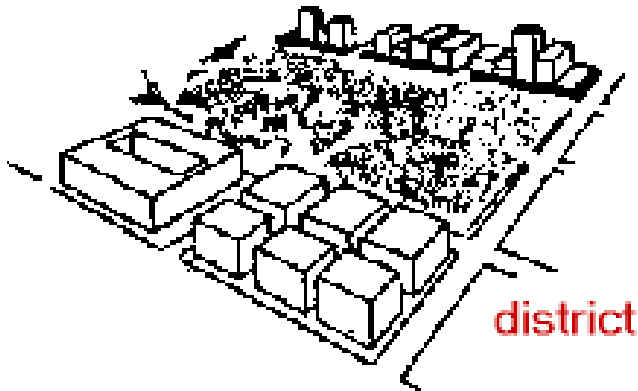
6. Utilize Maps

Výzkumná strategie v kvalitativním výzkumu prostředí

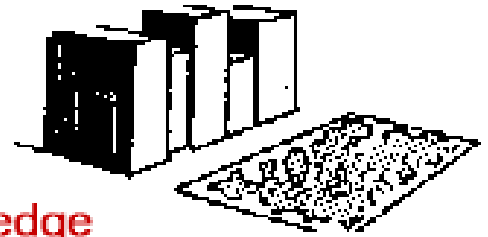
- Mentální mapy jsou vlastní symbolickou reprezentací prostorových vztahů ve smyslu "zvnitřněného obrazu prostředí" („symbolické miniatury“)

- Např. obraz města (Lynch, 1960)
  - „Obrazivost“ („imageability“) podporuje strukturaci, identifikaci i orientaci ve městě
  - Obraz má pro člověka *praktickou, poznávací i emoční hodnotu*.
  - Obrazy jsou **subjektivní** (jedinečné) a **intersubjektivní** (sdílené).
  - Uspořádané prostředí („ordered environment“)
  - Má-li mít „mapa“ praktickou orientační hodnotu musí být:
    - *čitelná + otevřená změně + komunikovatelná druhým*
  - Elementy mapy:
    - *uzly-obvody-dominanty-hranice-trasy*
  - Princip porovnání „objektivní“ profesionální a laické „subjektivní“ obraz kolektivní (sdílený) obraz, jeho rysy a strukturace
  - Postup: rozhovor s kresbou, rozhovor nad fotodokumentací, procházka s „eskortou“ a záznam, vysvětlení cesty odněkud někam
  - Cílem je predikovat „veřejný obraz“ města
  - (...)
  - *v Brně se na podobném výzkumu podílela i naše Kpsych FSS MU pod vedením L. Kostroně*

path

district

edge

landmark

node

Etnometodologie

- civilizace nás vzdaluje přirozeným formám orientace
- Lefevre (1991) - mentální mapy:
  - ▣ symbolické reprezentace žitého prostoru vzniklé praktickým dialogem lidí s prostorem
    - fyzickým i sociálním
    - i zprostředkovaným symbolicky (plány, mapy)
  - ▣ prostor jako:
    - praxe - komunikace - identifikace

Spalová, B. Když to bude, já se vocad' nehnu (lokální a regionální identita kulturních elit v pohraničí). In. *Regionální identita obyvatel v pohraničí*. Praha: SoÚ AV ČR 2003

Metoda v rámci pedagogické psychologie (či didaktik) zaměřená na lepší zapamatování učiva

- způsob vizualizace představ o problému
- řada označení
  - ▣ pojmové mapy, kognitivní mapy, sémantické mapy, vědomostní mapy, slovní předitivo, pavučina, síťové znázornění...
  - ▣ stanovení klíčových slov a pojmů usnadňuje další užití jazyka (*poznámky, rekódování učiva*)

Opakování (vývojová a ped. psych.)

- Vygotskij
  - utváření pojmů:
    - **spontánní** – přímá smyslová zkušenost
    - **vědecké** – abstrakce, osvojované řeči, logické operace...
      - (označování, výčet, spojování, stanovení společných znaků, vymezení příslušností ke třídě objektů, vymezení příslušností k soustavě či hierarchii pojmů ve vztahu k jiným třídám, vymezení pojmu ve vztahu k jiným pojmovým soustavám)
- Piaget
  - pojmy jako schémata či modely; vývoj myšlení jako kognitivní konflikt
- Dochy, Bloom...

Mentální mapování

- cíle
  - ▣ *zjištění, co víme*
  - ▣ *pomoc při plánování*
  - ▣ *pomoc při hodnocení*
- formy
  - ▣ mapování pojmových hierarchií
    - vypisování hierarchií
    - vytváření hierarchických map
    - mapování příběhů
    - mapování zvolených témat
  - ▣ vědomostní mapy
  - ▣ grafická znázornění - prvky

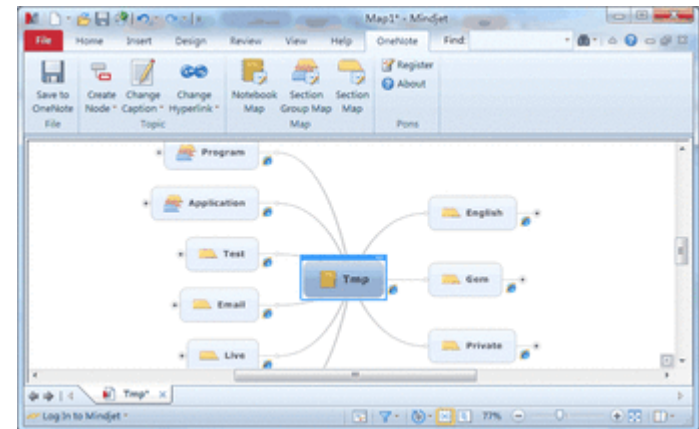
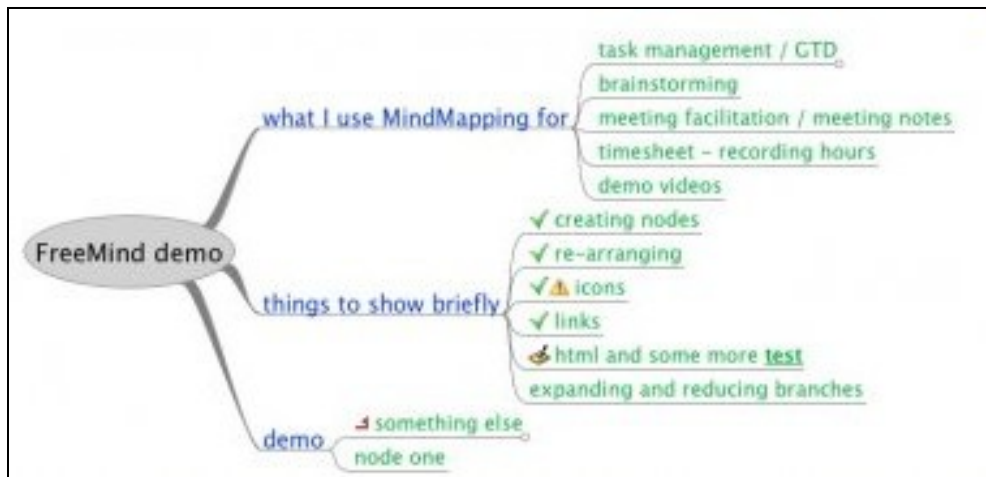

Obr. - Příklad mentální mapy přijímacího pohovoru

Mentální mapování

Software - příklady

- Freemind, OneNote, Evernote...

Cvičení

- Vytčlení vlastností
  - ▣ Jaké vlastnosti má dobrý učitel?
- Mentální mapy
  - ▣ Bakalářské studium jako stolní hra.
    - Jako to bude hra?
    - Jaké prvky jsou důležité

Literatura

□ Příklady

□ <http://www.rvp.cz/>

□ Ke studiu

- ČÁP, J., MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X
- FISHER, R. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-966-6. s. 27-43 a 140-155.
- *Ebrary Education atd...*